

PROPAGANDA ZA NARODNA IMENA RIBA I AKCIJA PROTIV UNIŠTAVANJA RIBE DINAMITOM.

Udruženje jadranskih sportskih ribara u Splitu izdalo je letak »Za našu ribu - naša imena«. Letak je sastavio pretsjednik Udruženja Dr. Tonko Šoljan, koji je već g. 1934. prigodom Ribarske izložbe u Zagrebu sastavio popis narodnih imena za naše morske ribe. Smatramo da je naša dužnost donijeti cijeli letak zajedno sa popisom narodnih imena morskih riba.

Isto Udruženje jadranskih sportskih ribara štampalo je letak pod naslovom »Ribari i prijatelji ribarstva. Zaštitimo riblju mlad i istrijebimo dinamitaše! Sadržaj ovoga letaka nam svjedoči, da je ubijanje ribe dinamitom, koje je možda nešto pustilo na slatkim vodama, na žalost na moru u punom jeku. Ponavlja se pojava, da športska ribarska društva vode akciju protiv dinamitaša na moru, kao što su vodila vode na slatkim vodama. Štampanjem cijeloga teksta ovoga letaka najbolje prikazujemo teško stanje naših ribara u borbi sa dinamitaškom kugom i plemenito nastojanje Udruženja jadranskih sportskih ribara. Udruženje je razaslalo o svom trošku štampane letake u sva mjesta našeg Primorja.

Prvi letak glasi: Za našu ribu — naša imena:

»Sramota je da za našu ribu u vlastitoj kući upotrebljujemo tuđinske nazive, kad naš narod na primorju ima i upotrebljuje krasne domaće nazive za sve tržne vrste naših riba kao i za sve druge korisne morske životinje. Naš narod im je te nazive najvećim dijelom već u davnini sam dao, a drugim dijelom prihvatio ih je također već u drevnoj prošlosti od naroda čiji je teritorij zauzeo kao i od susjednih naroda, te ih već tada prilagodio svom jeziku. Za morsku ribu takvi posvojeni i našem jeziku prilagodeni nazivi pretežno su starogrčkoga porijekla. Naši ribari kad su sami, t. j. među sobom, upotrebljuju gotovo isključivo takve hrvatske ili odavna pohrvaćene nazive. Na gradskim ribarnicama, odnosno tržnicama, promijene među ribari svoj lijepi imenik riba, jer građanstvo dijelom iz neznanja, a dijelom iz prazne umišljenosti i želje za razmetanjem stranim izrazima, traži od njih ribu pod tuđinskim i iskrivljenim imenima. Ribar-trgovac misli da čini dobro ako se

prilagodi traženju kupaca, pak se tako naš bogat i lijepi narodni imenik riba danas iznakazuje i rječju i natpisima na ribarnicama, u novinama i u jelovnicima naših ugostiteljskih radnja. To se zlo, kao svako zlo, naglo širi pak se kroz trgovinu morskom ribom uvuklo i u unutrašnjost naše zemlje. To nikako ne služi na čast građanima naše zemlje, pa zato svaki građanin treba da postupi najodlučnije da se ta sramotna pojava iskorijeni, i to u prvom redu iz naših gradova, jer se u njima i rodila.

Ovaj rječnik imenâ najobičnijih naših tržnih riba, rakova i mekušaca neka posluži kao vodič u toj akciji. Od mnogih njihovih dobrih i loših naziva uzeti su u obzir samo najobičniji, a preporučeni su na upotrebu u srednjoj rubrici samo najbolji i najrašireniji. Naučni nazivi dodani su da se nesumnjivo utvrde vrste na koje se odnose imena, pa da se tako olakša i nadzor ljudima od nauke, nastavnicima, inteligentnim ribarima sportašima i organima naših ribarskih i tržnih vlasti.

Naučite sami ispravne nazive naših morskih riba! Tražite ribu na ribarnici našim lijepim imenima! Zahtijevajte i od drugih da budu u tome disciplinovani! Opominjte u tome i ribara, kojemu ste sami iznakazili imenik riba! Tražite najodlučnije od gostioničara da u jelovnicima poštuje naše nazive riba! Ako ne pokazuje volje da tome udovolji, izbjegavajte njegovu ugostiteljsku radnju! Kritikujte iznakažene nazive riba, kad ih opazite u novinama, reklamnim natpisima i kinematografima!

Ribari! Ne dajte da vam neznalice iznakazuju imenik riba, nego ih poučite i imenujte ribu uvijek i samo vašim lijepim nazivima, kojima su ih već vaši pradjedovi krstili i nazivali, a koje i vi među sobom upotrebljujete, jer jedino su ti nazivi ispravni i jedino vam oni dolikuju.

Uputa za upotrebu: u slijedećoj tabeli su navedeni ispravni i neispravni nazivi naših riba. U prvom lijevom stupcu su alfabetskim redom poredana sva imena riba pa i ona ispravna. Stoga u spisku nalazimo da su pojedine vrste na dva i više mjesta navedene. Kod upotrebe treba tražiti u prvom stupcu naziv na onda u drugom pogledati ispravan naziv i njegova uvijek upotrebljavati. Na zaglavljju drugoga stupca je označeno da su u njem navedeni samo ispravni nazivi. U trećem stupcu su naučni (latinski) nazivi.

Alfabetски popis ispravnih i neispravnih naziva u upotrebi	Ispravni nazivi koje treba upotrebljavati	Naučni nazivi
Ribe:		
Arbun Azinelo Barbon, barbun Bilizma Brancin Brgljun Bukva Cipal, skočac Crnorep, ušata Dental Dental dela korona Dut, lubin, smudut Fratar, oluz Gavun Gira Gof, orhan Golub Grdobina Gruj Igluca Iglun Inčun Iverak Jegulja Kamenica Kantar Kanjac Komarča, podlanica Kovač Lancarda List Lica Lokarda (na Hrv. Prim.) Lokarda (u Dalm.) Lovrata Lubin, smudut, dut Luc Mačka Mol Murina Oblič Očada Oluz, fratar Orada	Arbun Oslič Trlja Bilizma Lubin, smudut, dut Brgljun Bukva Cipal, skočac Crnorep, ušata Zubatac Zubatac krunaš Lubin, smudut, dut Oluz, fratar Gavun Gira Gof, orhan Golub Grdobina Ugor Igluca Iglun Brgljun Iverak Jegulja Raža Kantar Kanjac Komarča, podlanica Kovač Plavica List Bilizma Skušā, vrnut Plavica Komarča, podlanica Lubin, smudut, dut Luc Mačka Oslič Murina Oblič Ušata, crnorep Oluz, fratar Komarča, podlanica	Pagellus erythrinus C. V. Merluccius vulgaris FLEM. Mullus CUV. 2 vrste Lichia CUV. 2 vrste Dicentrarchus labrax JORD. et EIGENM. Engraulis encrasicolus CUV. Box boops BP. Mugil L. 6 vrsta Oblata melanura C. V. Dentex vulgaris CUV. Dentex gibbosus COCCO Dicentrarchus labrax JORD. et EIGENM. Sargus vulgaris GEOFFR. Atherina ART. 3 vrste Smaris CUV. 2 vrste Seriola Dumerilii RISSO Myliobatis DUM. 2 vrste Lophius L. 2 vrste Conger vulgaris CUV. Belone acus RISSO Xiphias gladius L. Engraulis encrasicolus CUV. Pleuronectes flesus L. Anguilla vulgaris TURT. Raja L. više vrsta Cantharus lineatus THOMPS. Serranus cabrilla CUV. Chrysophrys aurata CUV. Zeus pungio C. V. Scomber colias L. Solea GTHR. 2 vrste Lichia CUV. 2 vrste Scomber scomber L. Scomber colias L. Chryphrys aurata CUV. Dicentrarchus labrax JORD. et EIGENM. Euthynnus thunnina JORD. et GILB. Scyllium CUV. 2 vrste Merluccius vulgaris FLEM. Muraena helena L. Rhombus CUV. 2 vrste Oblata melanura C. V. Sargus vulgaris GEOFFR. Chrysophrys aurata CUV.

Alfabetski popis ispravnih i neispravnih naziva u upotrebi	Ispravni nazivi koje treba upotrebljavati	Naučni nazivi
Orhan, gof Oslič Ovčica Pagar Palamida	Orhan, gof Oslič Ovčica Pagar Polanda	Seriola Dumerilii RISSO Merluccius vulgaris FLEM Pagellus mormyrus C. V. Pagrus vulgaris C. V. Sarda mediterranea JORD. et GILB. Clupea sprattus L.
Papalina Pas Pas kostelj Pašara Peše špada Pic Pišmolj Plavica Podlanica, komarča Polanda	Srdelica oliga, srdelica šarak Pas Pas kostelj Iverak Iglun Pic Ugotica Plavica Podlanica, komarča Polanda	Mustelus CUV. 2 vrste Acanthias M. HLE 2 vrste Pleuronectes flesus L. Xiphias gladius L. Charax puntazzo C. V. Gadus GTHR. 4 vrste Scomber colias L. Chrysophrys aurata CUV. Sarda mediterranea JORD. et GILB.
Raža Romb Rumbac Rumbač Salpa, sopa Sampiero Sardina (konz. u ulju)	Raža Oblič Trup Oblič Salpa, sopa Kovač Srdela, srdela (kad je svježja)	Raja L. više vrsta Rhombus CUV. 2 vrste Auxis bisus BP. Rhombus CUV. 2 vrste Box salpa C. V. Zeus pungio C. V. Clupea pilchardus ART. WALB.
Sklat Skočac, cipal Skombro Skuša, vrnut Smudut, lubin, dut	Sklat Skočac, cipal Skuša, vrnut Skuša, vrnut Smudut, lubin, dut	Squatina DUM. 2 vrste Mugil L. 6 vrsta Scomber scomber L. Scomber scomber L. Dicentrarchus labrax JORD. et EIGENM.
Sopa, salpa Srdela, srdela	Sopa, salpa Srdela, srdela	Box salpa C. V. Clupea pilchardus ART. WALB. Clupea sprattus L.
Srdelica, oliga, srdelica šarak Šarag Škarpina Škarpun Šnjur Švoj, švoja Šunj Tabinja Trlja Trup Tunj, tuna Ugor Ugotica Uršata, crnorep Viža, veža Vrnut, skuša Zubatac Zubatac krunaš Žutulja	Srdelica oliga, srdelica šarak Šarag Škarpina Škarpun Šnjur List Šunj Tabinja Trlja Trup Tunj, tuna Ugor Ugotica Ušata, crnorep Žutulja Vrnut, skuša Zubatac Zubatac krunaš Žutulja	Sargus Rondeletii C. V. Scorpaena scorfa L. Scorpaena porcus L. Trachurus C. V. 2 vrste Solea GTHR. 2 vrste Trygon CUV. 2 vrste Phycis CUV. 2 vrste Mullus CUV. 2 vrste Auxis bisus BP. Orcynus thynnus LTKN. Conger vulgaris CUV. Gadus GTHR. 4 vrste Oblata melanura C. V. Trygon pastinaca CUV. Scomber scomber L. Dentex vulgaris CUV. Dentex gibbous COCCO Trygon pastinaca CUV.

Alfabetски popis ispravnih i neispravnih naziva u upotrebi	Ispravni nazivi koje treba upotrebljavati	Naučni nazivi
Glavonošci:		
Bobić Hobotnica, krakatnica Kalamar Mrkač, muzgavac Sepia Sipa	Bobić Hobotnica, krakatnica Lignja Mrkač, muzgavac Sipa Sipa	Sepiolo Rondeletii LEACH. Octopus vulgaris LAM. Loligo vulgaris STSTRP. Eledone moschata LEACH Sepia officinalis L. Sepia officinalis L.
Školjkari:		
Dagnja Datulja morska Kamenica Kunjka, papak Mušul, musolo Oštriga Papak, kunjka Pedoč Prstac	Dagnja Prstac, prštić Kamenica Kunjka, papak Kunjka, papak Kamenica Papak, kunjka Dagnja Prstac, prštić	Mytilus galloprovincialis LAM. Lithodomus lithophagus PAYR. Ostrea cristata BORN. Arca Noae L. Arca Noae L. Ostrea cristata BORN. Arca Noae L. Mytilus galloprovincialis LAM. Lithodomus lithophagus PAYR.
Raci:		
Grancevola, grancigula, bogdan Hlap Humer Jastog Kozica vela Langusta Rak, škamp Rakovica	Rakovica Hlap Hlap Jastog Kozica vela Jastog Rak, (škamp) Rakovica	Maja squinado LATR. Homarus vulgaris M. EDW. Palinurus vulgaris LATR. Penaeus caramote DESM. Palinurus vulgaris LATR. Nephrops norvegicus LEACH. Maja squinado LATR.
(Split)	Dr. Tonko Šoljan	

»RIBARI I PRIJATELJI RIBARSTVA! Zaštitimo riblju mlad i istrijebimo dinamitaše!

U golim i siromašnim krajevima našeg primorja more najvećim dijelom nadoknađuje pomanjkanje plodne zemlje i stočnog mesa. U tim krajevima, uz zaradu što je more na razne načine inače pruža, od najvećeg su značenja za prehranu pučanstva proizvodi mora — u prvom redu riba. Zato u privredi ovih naših krajeva ribarstvu i pripada nesamo značajno nego i uprav izuzetno važno mjesto. Ali svi naši primorci kao da nisu svijesni toga. Mnogi se vladaju kao da ne znadu cijeni ti što morsko ribarstvo znači za život primorja, a drugi podnose dapače među sobom i izravne neprijatelje našeg morskog ribarstva.

Našu obalnu ribu love i o njoj zavise naši najsiromašniji ribari, a ovih je baš najveći broj. Obalna riba živi isključivo na uskom pojasu plićeg obalnog mora i uz pojedine pliće brakove. Područje dakle na kojemu ona živi vrlo je ograničeno, lako pristupačno i zato najjače podloženo uplivu čovjeka. On je stoga u stanju da tu ribu toliko istrijebi, da mu se lov na nju više ne isplati. Nastali manjak na toj ribi ne nadoknađuje se iz visokog mora, jer tamo takove ribe nema. U čovječjim je dakle rukama sudbina sopmenutoga ribolova u obalnom području. O načinu njegova gospodarenja zavisice prema tome potpuno da li će on tu obalnu ribu moći da iskorišćuje trajno u isplativoj količini — t. j. racionalno — ili će je pak bezumno uništavati i onemogućavati tako sam sebi daljnji ribolov. U prvom slučaju obalna će ga riba hraniti i odijevati, a u drugom slučaju on će po njoj moći zepsti i gladovati.

Kod nas se, među ostalima, naročito na dva načina ide već očitno ususret ovome drugome, i to: 1. uništavanjem riblje mladi i 2. zloupotrebom dinamita.

Uništavanjem riblje mladi griješe u prvom redu neuki ribari. Riba najviše strada u svojoj djetinjoj dobi već od samih svojih brojnih prirodnih neprijatelja, grabežljivaca, kao i od drugih neprilika u moru. Čovjek bi joj tada u vlastitom interesu morao da pruži svoju zaštitu, kako bi ona sa što manje gubitaka prebrodila to svoje najopasnije i najteže doba, a kad to ne može, morao bi da je barem sam poštedi od uništavanja. Sasvim suprotno tome mnogi ribari sami uprav be-

zdušno i bezumno love i uništaju svojim mrežama velike količine mlade obalne ribe. Oni se štaviše bune što vlast radi zaštite riblje mladi, a baš u interesu njih samih, brani upotrebu neumoljivih poteznih mreža na nekim zaklonjenim plićacima i u lukama, gdje riblja mlad provodi svoj život. Oni čak uporno traže da im se baš na takvim mjestima dozvoli lov i opravdavaju taj zahtjev teškim vremenima i svojom bijedom i potrebom. Ako im vlast ne izda dozvolu, love oni i harače na takvim mjestima kradom. Međutim ulovljenu mlad prodaju uz bescjenje, namjesto da puste da im uskoro, kad poraste, donese stostruku korist. Zar bismo ikako mogli opravdati šumara, koji bi, opravdajući se teškim vremenima, siekao svoju mladu šumu netom je nikla? Iz istog razloga treba da isto tako oštro osudimo svakog, pa i najsiromašnijeg ribara, koji lovi i uništuje riblju mlad. Ništa ga pritom ne može opravdati, jer time on sam sebi uskraćuje izvor zarade i prehrane i sprema sebi i svojim gotovu i sve ljuću glad i bijedu.

Drugo što brojnim obalnim ribarima uzrokuje crnije dane od onih koji su ih već zadesili jest bezdušna **zloupotreba dinamita**. Bacaju ga u more neribari i neprijatelji ribara, da mu na najpodliji način pred očima pljačkaju ribu o kojoj zavisu muko trpan njegov život, njegove žene, djece, staraca roditelja, rodbine i družine. Zaludu je on patio zimu i glad, zaludu je on svojim žuljavim rukama zaradio ono nešto skupo plaćenog alata i udužio se još da pomoću njega uzmogne nastaviti svoj patnički život. Bezdušnici će mu dinamitom ometati ispravan ribolov i uništavaće mu ribu te ga bacati u sve crniju bijedu. Gdje dinamit u moru prašti, sine smrt i pustoš oko sebe. Ono ribe što mu je bliže pobije; ono što mu je dalje, ako prividno i uteče, onesposobi za život, dakle također ubije, a što je najgore, ta se riba ne može uhvatiti, pak je prosto uništena. Radi par kila ribe koju sakupe unište tako zlikovci, koji zloupotrebljuju dinamit, svaki put još na stotine a često i na hiljade riba. Kao svako zlo tako se i zloupotreba dinamita naglo širi, a posljedice se već sada vide, dok svakim danom idemo u susret još goremu. Koliko to zlo cvate vidi se i po sve većem broju onih koje je dinamit pri toj zloupotrebi osakatio, iznakazio i inače une-

srećio, dok su mnogi svoju lakoumnost već i glavom platili.

Zahvaljujući, barem dobrim dijelom, bespametnom uništavanju riblje mladi obalnih vrsta riba poteznim mrežama i zlo-upotrebi dinamita za ubijanje ribe, mnogi mali obalni ribari — kojih k tome još ima svakim danom više — gladni i upropašteni često već uzalud mrznu radi ribe koje nema ni toliko da ih kukavno prehrani i proklinju sebe i svoj propali zanat. Ali lijeka ovome zlu ima. Da se naša opljačkana područja oporave obalnom ribom, treba u prvom redu:

1. I milom i silom spriječiti da ribari uništavaju riblju mlad poteznim mrežama po uvalama, lučicama i zaštićenim plićacima. Nadzor i kazne za takve prekršaje treba opjačati. Zaplijeni li se sav alat po kojem takvom nesavjesnom štetočinjci ili mu se na ribarnici zaplijeni i sva druga riba i uskrati mu se daljnja dozvola prodaje itd., pomoći će se time hiljadama drugih razumnih, opštenih i ispravnih ribara.

2. Najstrožim sredstvima dokrajčiti zlo-upotrebu dinamita za ubijanje ribe, jer su i najstroža sredstva upotrebljena prema neprijateljima ribarstva, koji se njime služe, blaga naprama zločinstvu što ga oni čine hiljadama molih obalnih ribara i njihovim porodicama, zagorčavajući im itako mukotrpan život, oduzimajući im itako kukavnu egzistenciju i bacajući ih time u sve veću bijedu.

Svakome je čestitom primorcu dužnost, a svaki je i u mogućnosti da ova dva zla suzbija: naoružani ribarski stražar, žandar, redar i finans pravom i obavezom zakona, svećenik propovjedu sa oltara, učitelj i profesor predavanjem sa katedre, svaki inteligentan čovjek — a među njima u prvom redu sportski ribari — poukom, a svaki pojedini privatnik i prijavom vlastima svakog opaženog slučaja prekršaja, koja će mu se još op zakonu nagraditi polovinom utjerane globe. U toj plemenitoj borbi pružice sigurno svoju obilatu pomoć i svi apmetni i poštenih znanstveni ribari.

Dr. T. Š.

Zdravko Taler:

Ribarski sport u Jugoslaviji

Športsko ribarstvo je vrlo poznato u svim krajevima. Njegova opća vrijednost u ribarskom, privrednom, socijalnom i kulturnom pogledu dosada je često tretirana u javnosti i osobito u ribarskim krugovima. Posebno međutim treba istaknuti vrijednost športskog ribarstva za razvoj t. zv. ribarskog turizma u krajevima gdje prevladavaju salmonidske vode.

Ovome članku nije zadaća da ponavlja ono, što je već poznato o športskom ribarstvu, nego mu je svrha da dade sliku ili prikaz stanja športskog ribarstva prije 10 do 12 godina i uporedi ga sa današnjim stanjem.

Pred 12 godina ribarske organizacije, zadružno privredne, kao i športske, bile su malobrojne, a od športskih udruženja postojala su ova:

U Sloveniji: Slovensko ribarsko društvo u Ljubljani, zatim Ribarska društva u Mariboru i Celju. U Hrvatskoj bila su društva u Zagrebu (koje je najstarije ribarsko društvo kod nas), Ogulinu, Varaždinu, Brodu na Kupi i Osijeku. U Beogradu je postojao jedan Ribolovni klub. U Bosni je bilo

Ribarsko društvo za Bosnu i Hercegovinu sa sjedištem u Sarajevu te podružnicama u 5 mjesta. Postojalo je dakle 15 ribarskih društava sa oko 1.200 članova.

Danas, nakon 12 godina postoji 66 ribarskih društava sa oko 5.000 članova. To su društva (ili udruženja, odnosno klubovi) u Ljubljani, Celju, Mariboru i Brežicama. Zatim u Zagrebu dva društva, u Varaždinu, Bjelovaru, Sv. Ivanu Zelini, Osijeku, Vukovaru, Vinkovcima, Slav. Brodu, Slav. Požegi, Sisku, Petrinji, Karlovcu, Ogulinu, Vrbovskom, Brodu na Kupi, Gospiću i Lovincu. U Beogradu su dva kluba. U Sarajevu je Središnje ribarsko društvo za Drinsku banovinu sa 5 podružnica, uključivo Čačak. Banja Luka ima Centralno ribarsko društvo sa 6 podružnica u Vrbaskoj banovini, a u Mostaru potoji Riječno ribarsko društvo za Primorsku banovinu sa 8 podružnica. Posebno postoje ribarska udruženja u Drnišu i Šibeniku. Zatim su ribarski klubovi u Kragujevcu, Somboru, Novom Sadu i Pančevu. U Moravskoj banovini postoje ribarska udruženja u Nišu, Kraljevu, Čupriji, Jagodini, Zaječaru,